

NİŞASTA SEKTÖRÜNE BAKIŞ

İSMAİL KEMALOĞLU

Her ne kadar buğday, patates, mısır gibi bitkisel ürünlerden nişasta elde ediliyor olsa da ülkemizde nişasta sanayicileri mısır işleyerek nişasta üretmektedir. Nişasta sektörü şeker kotası kapsamında nişastadan şeker üretirken aynı zamanda onlarca katma değerli ürün üretirken yurtiçi ihtiyacı karşılayabildiği gibi ihracat potansiyeli ile dış ticaret açığının kapanmasına katkı vermektedir.

Ticari anlamda şeker başlıca üç hammaddeden elde edilmektedir. Bunlar:

- 1) Şeker kamışı,
- 2) Şeker pancarı,
- 3) Nişasta.

Pancar veya kamıştan sakaroz kökenli şeker (pancar şekeri gibi) elde edilirken; mısırdan elde edilen şekere, Nişasta Bazlı Şeker (NBS) adı verilmektedir.

Sektördeki 9 şirket

Ülkemizde NBS sektöründe 5'i şeker kotasına tabii olan toplam 9 adet şirket bulunmaktadır. (Bu arada yeni kurulan bir iki şirket daha faaliyete geçmektedir.) Bu şirketlerimiz, ADM Besin Ve Tarım A.Ş., GSF Gıda Üretim San. Ve Tic. A.Ş., Ak Nişasta San. Ve Tic. A.Ş., Sunar Mısır Entegre Tesisleri San. Ve Tic. A.Ş., Cargill Tarım ve Gıda San. Ve Tic. A.Ş., Beşan Nişasta Gıda San ve Tic. A.Ş., Tat Nişasta San. Ve Tic. A.Ş., PNS Pendik Nişasta A.Ş., Omnia Nişasta San. Ve Tic. A.Ş. 'dir.

Sektörün biraraya geldiği ve Ankara'da kurulmuş olan Nişasta Sanayicileri Derneği mevcuttur.

Sektör, yıllık 2,5 milyon ton mısır kırma kapasitesine sahiptir. Yaklaşık 275 bin çiftçinin mısır ürettiği ülkemizde nişasta sektörü, mısır çiftçisinin ¼'ünün ürününü satın alırken doğrudan ve dolaylı toplam 12 bin kişiye istihdam yaratmaktadır.

Nişasta sektörü ülkemiz mısır ekim

ve üretim artışında büyük paya sahiptir. Mısır ekiminin yaygınlaşması, sözleşmeli üretim, çiftçi eğitimleri ile mısır üretiminde verim ve kalite artırmaya çalışılmaktadır. Mısır, nişasta sanayi için alternatif ürün değildir. Bu açıdan mısır hasadı ile birlikte çiftçinin ilk adreslerinden biri nişasta fabrikaları olmaktadır. Sektörün mısır değer katarak daha fazla ürünü işleme ile aynı zamanda piyasa fiyat istikrarı da sağlanmaktadır.

Ülkemizde insan gıdası için üretilen ürünlerde GDO'lu tohum kullanmak yasaktır. Bu açıdan mısırdan üretilen nişasta ve türev ürünlerinde GDO riski söz konusu değildir.

Mısırın nişastaya dönüşmesi sırasında nişasta dışında mısır özü yağı, kepek, protein, lif, biyoetanol ve etanol gibi çok sayıda yan ürün üretilir. Bu kapsamda bitkisel yağ açığı yaşadığımız gözümlenir alınarak mısır yağı doğal bir ürün olarak daha fazla değerlendirilmelidir. Ülkemizin yağ açığının her yıl yüklü miktardaki ayçiçek tohumu ve yağı ithalatı ile karşılandığı düşünüldüğünde konunun önemi daha iyi anlaşılacaktır.

İhraç ediliyor

Nişasta Sanayi 2021 yılı itibarıyla ülkemizde toplam yaklaşık 400 milyon \$ döviz kazandırmıştır. 2022 yılının açıklanan ilk 8 ay verilerine bakıldığında ise 273.175 Ton NBS, 108.963 Ton mısır nişastası ve 79.000 Ton yan ürünleri ihraç ederek ülkeye toplam yaklaşık 340 milyon \$ döviz kazandırmıştır.

Nişasta bazlı şeker, yani mısır şekeri, doğal bir tahıl olan mısırdan üretilen bir üründür. İşlemler, danelerin yumuşatılması ve nişasta, dış kabuk,

protein ve yağ bileşenlerine ayrıştırılmasıyla başlar. Mısır şekeri üretiminde kullanılan sonraki aşamalar ise doğal olarak adlandırılan diğer gıda ve bileşenlerin üretiminde kullanılan işlemlerdir. Mısır şekeri yapay bir bileşen veya renk katkı maddesi içermez.

Dolaylı koruyucu

Nişasta Bazlı Şekerler gıda sanayinde; tatlılık sağlamanın yanı sıra yapı kazandırma (fonksiyonellik) ve gıdayı dolaylı yoldan koruyucu etkileri nedeniyle de kullanılırlar. NBS'lerden glukoz şurupları gıdalara yapı sağlayarak fonksiyonel özellik kazandırırken fruktoz şurupları ise tatlılık sağlamaktadır.

Fonksiyonel özellik kazandıran ve diğer şekerlere göre son ürüne sağladığı olumlu özellikler sayesinde başka şekerlerle ikamesi mümkün olmayan NBS'ler glukoz şuruplarıdır. Esasında nişasta sektörü başta şekerleme olmak üzere çoğu sektör için terzilik görevi görmektedir, ihtiyacı, ürünün özelliklerine, aranan niteliklere göre sıvı formlarda şekerler üretmektedir.

NBS ürünlerindeki glukoz ve fruktoz miktarları, gıda sanayinin ihtiyacına göre ayarlanabilmektedir. Bu ürünlerin sıvı formlarda üretilmeleri, suda çözünmesine gerek olmadan, doğrudan gıda üretiminde kullanılabilirliğini sağlamaktadır. Depolanabilir olmaları, ayrıca gıda sanayinde mamul olarak kullanılırken pürifikasyon (saflaştırma) işlemi gerektirmemesi, sakarozu göre kullanım kolaylığı sunmaktadır.

Glukoz şurubu da nişastanın hidrolizi (parçalanması) ile mısırdan elde edilen bir nişasta türevidir. Unlu

mamullerde hamur işleri, makaronlar, kekler; şekerleme ürünlerinde bonbonlar, akide şekerleri, nugat vb. ürünlerde kullanılabilir. Glukoz şurupları bisküvilerin kurumasını önler, keklerin yumuşak kalmasını sağlar, tatlılar ile reçellerde şekerin ve dondurmalarda suyun kristalleşmesini engeller.

Fruktoz-glukoz şurubu

Fruktoz-glukoz şurubu ise içecek gibi ürünlerle katı şekerlere kıyasla daha kolay karıştırılabilirliği için sıvı formda üretilir. Eklendiği ürünlere doku, hacim, tat, parlaklık, daha iyi stabilite ve daha uzun raf ömrü verebilir. Fruktoz şuruplarının sadece fruktoz şekeri içerdiğine dair yaygın bir kanı vardır. Oysa fruktoz şurupları, nişastanın parçalanması sonucu oluştuğundan glukoz ve glikozun izomeri olan fruktoz şekerlerinin (en az %5), tekli, çift (maltoz) ve çoklu yapıdaki karışımını içeren bir şeker karışımıdır. Hem glukoz, hem fruktoz içerir ve bunların oranı ürüne göre farklılık gösterir ve bu orana göre, glukoz-fruktoz veya fruktoz-glikoz şurubu olarak adlandırılır. Nişasta bazlı şekerin bileşimi kullanılabileceği uygulamaya göre değişir de, sofra şekeri gibi glukoz ve fruktoz şekerlerinden oluşur. Sakaroz ya da sofra şekeri birbirine bağlanmış glukoz ve fruktozdur, yani %50 glukoz ve %50 fruktozdan oluşur. Nişasta bazlı şekerin içinde ise fruktozun oranı %42 ile %55 arasında olup, gerisi glukozdur. Yüksek fruktozlu mısır şurupları gıda uygulamalarında sakaroz ve invert şekerler ile benzer ya da denk tatlılık seviyesine sahip olduklarından onların yerine kısmen veya tamamen kullanılabilirler.

İsmail Kemaloğlu

Yurtiçi tarım ürünleri piyasası sakin seyrediyor

Hasat sezonu için kamu taraftan açıklanan politikaların etkisi, sektörün finansal erişim ve finans maliyetleri gibi faktörler ile hububat, bakliyat, yağlı tohum piyasası kamu ve birlikler, kooperatifler ile çiftçi arasında şekilleniyor.

Baktığımızda en büyük buğday, arpa, mısır, çeltik alıcısı devlet görünüyor. Piyasada özel sektör hareketinin ve talebinin fazla olmaması fiyatlarda yatay bir seyir gösteriyor. Hasat sezonu ile birlikte kamunun, sanayicilere düşük fiyatla buğday tahsis ve hasat sonrası başlayacak şekilde yem sektörüne, yetiştirici ve besicilere buğday, arpa, mısır tahsis piyasalarında belirleyici oluyor. Sektör, bu şartlarda stok yapmayı tercih etmiyor. Zaten son aylarda bütün sanayiciler talep darlığı ve durgunluktan şikayet ediyor.

Yurtdışı fiyat hareketleri ve kısmen rekor beklentileri ile bir miktar iç piyasada artış görünse de hasattan bugüne önemli bir değişim yok denebilir.

Makamalık buğdayda yaşanan fiyat artışı sonrası TMO taraftan kaliteye göre 7400-7600 TL/ton aralığında satış fiyatı açıklandı. Kanaatimiz, makamalık buğday fiyatlarındaki artış ile talebin ekmeklik buğdaya kayması ve ekmeklik buğday fiyatlarında da kısmi hareket görüleceği yönündedir.

Bu yıl iç piyasada kaliteli ürün sıkıntısı olabilir. Her ne kadar lüks un grubunda çalışan firmalar, sektörde daraldıktan bahsetse de fiyatlarda alt ve üst grup makasının açılması söz konusudur.

Arpa fiyatlarının seyrini TMO'nun hangi miktarda ve hangi fiyatla tahsis yapacağı etkileyecektir. Mısır tarafta ise nişasta sanayindeki devreden stoklar, piyasadaki daralma, yem sanayindeki talep düşüşünün etkisi, yoğun ithalat gibi sebeplerle bir süre yatay seyir beklenmektedir. Bizler halen mısır fiyatlarının çok cazip olduğunu düşünüyoruz.

Ayçiçek tohumundaki yoğun ithalat, iç piyasada bölgelere göre 9,5-12 TL/kg arasında fiyat oluştu. Bu vesile ile belirtmiş olalım ki yeni ekim sezonunda ayçiçek ve pamuktan buğday, arpa gibi ürünlere yönelik yaşanacaktır. Zira en cazip ürünler hububat grubu ürünler oldu, üstelik arpa gibi ürünler daha az masraflı olması sebebi ile girdi maliyetlerindeki artış karşısında alternatif ürün oldu.

Halen iç piyasada ortalama olarak ekmeklik buğday fiyatları 7 TL/kg, makamalık buğday 7,8 TL/kg, arpa 5,9 TL/kg, mısır 5,65 TL/kg olarak işlem görmektedir.

Bakliyat tarafı baktığımızda ise; yeşil mercimekte 16 TL/kg, nohutta 17 TL/kg, Kuru fasulyede 24 TL/kg, kırmızı mercimekte ise 14,5 TL/kg aralığında piyasa fiyatları söz konusudur.

Yeni hasat sezonuna kadar gıda enflasyon riski etkisi ile kamunun baskın müdahaleleri devam edecektir. Gümrük vergilerinin sıfırlanmış olarak devamı, kamunun ilave stok takviyesi için ithalatlara, uygun fiyatlara sektöre yüklü miktarda hammadde tahsisleri piyasada belirleyici olacaktır.

Yurtdışı fiyatlarda anormal bir yükseliş yaşanmaz ise piyasa fiyatları da belirli bir eşikte seyredecektir. Bu tabloyu etkileyen önemli bir faktör ise bütün sektörde yaşanan talep daralmasıdır.

Dış ticaret rakamlarına baktığımızda; 2022 yılı ilk 8 ay içinde ülke olarak; 5 milyon 140 bin ton ekmeklik buğday, 2 milyon 409 bin ton mısır, 950 bin ton civarı arpa ithalatı görünüyor.

Mısır ithalatı ilk 8 ay içinde 2020 ve 2021 yılı toplam yıllık ithalatları geçti. Bunun bir sebebi Ukrayna hattından sıfır gümrük dahil düşük fiyatla yoğun ithalat yapılması dığeri ise sektörde dahilde işleme sistemi için önce ithalat şartının getirilmesidir.

Ayçiçek tohumu ithalatı ilk 8 ay için 536 bin ton olup bunun 355 bin tonu son 3 ay içinde yapılmıştır. (Tahıl koridoru etkisi). Soya fasulyesi ithalatının ise 2 milyon 392 bin ton ile yılın tamamında geçen yılı aşacağı görülmektedir.

İstanbul Ticaret Borsası adına imtiyaz sahibi
Yönetim Kurulu Başkanı

ALİ KOPUZ

Genel Yayın
Kordinatörü
Şule Karadeniz

Genel Yayın Yönetmeni ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
İsmail Şen

YAYIN KURULU

İlhan Koyunseven, Hakkı İsmet Aral, Recep Salih Al, Alaattin Altıntaş, Ali Taş Gülen, Yavuz Hacıömeroğlu, Mehmet Beşir Kılıç, Ömer Tekinaslan, Zeki Aslan, Zülküf Kopuz, Taha Enes Şener

EDİTÖR

Denizhan Dere

HABER MERKEZİ

Ahmet Yirmibeşoğlu, Hakan Kopuz, Sebattin Özkurt, Seyda Soykan, Tümer Topal

Fotoğraf-Kenan Dumanlı

İSTİB HABER GAZETESİ'NDE YAYINLANAN YAZARLARIN VE MAKALELERİN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR. İSTANBUL TİCARET BORSASI'NIN GÖRÜŞLERİNİ İÇERMEZ. YAZI VE HABERLER KAYNAK GÖSTERİLEREK KİSMEN YA DA TAMAMEN KULLANILABİLİR.

İSTANBUL TİCARET BORSASI / www.istib.org.tr
Hobyar Mah. Zahir Borsası Sokak No:3 34112
Bahçekapı / Fatih / İstanbul / 0212 511 84 40
BASKI: İhias Gazetecilik A.Ş.

İSTİB AKADEMİ

Rekabet gücün artsın...

2022 yılı eğitimleri için başvurabilirsiniz...

www.istibakademi.org.tr

İstanbul Ticaret Borsası